

Prezent și viitor în profesia de consultant. La ce sa se aștepte tinerii economiști și de ce sa opteze pentru zona consultanței financiare, a auditului și a contabilității?

„La vremuri noi, oameni noi!”, dar oamenii „noi” trebuie sa lucreze cu cei „vechi” și invers, ar fi continuarea celebrei sintagme din literatura română. Pentru ca experiența trebuie întotdeauna dublata de energie și entuziasm. Întrebarea este cum sa îi atragem în domeniu pe tinerii care considera profesiunile de consultant fiscal, auditor sau contabil ca fiind mai puțin atractive? Pentru ca a devenit o adevarata provocare pentru companii sa gaseasca oameni noi, bine pregatiți și potriviți pentru aceste meserii. Cum sa le atragem atenția asupra unor domenii despre care percepția lor este ca trebuie sa se îmbrace la costum, sa aiba un program fix și sa stea toata ziua cu nasul în hârtii? Mai ales ca lucrurile s-au schimbat mult și în domeniul consultanței fiscale, auditului și contabilității. Poate parea incredibil pentru unii, dar și aceste profesii pot fi „cool”, inclusiv pentru ca e nevoie și de alte capabilități față de cele care se cereau în trecut.

Status quo – câteva statistici

Cum stau lucrurile în România și în alte țări din Europa sau SUA din acest punct de vedere? Este sau nu asigurat un nou val de experți în consultanța fiscală, atât de necesari în contextul economic actual, complex, în continua schimbare, aflat sub presiunea apariției noilor tehnologii și a unor noi instrumente de lucru, a digitalizării și, mai recent, a inteligenței artificiale?

Oficial, în luna august 2022, National Association of State Boards of Accountancy (NASBA) – organizația profesională a contabililor (prin extensie și a auditorilor) din SUA – înregistra un numar de 665.612 auditori. Urmărind cifrele asociației americane, observam evoluția diferită de la an la an, în perioada 2016 – 2022, cu scaderi ale numarului de consultanți (în 2019, erau 654.375 de consultanți, față de 664.532 în 2016), dar și creșteri (669.130 în 2021). Una peste alta, însa, cifra pentru 2022 este mai mica față de anul anterior (cu 3.518 CFAs) și foarte puțin mai mare (1.080 de persoane în plus) comparativ cu anul 2016. De unde rezulta o creștere medie, pe o perioada de șase ani, cu 180 de persoane pe an sau cu 0,16% în 2022 față de 2016, ceea ce, pentru nivelul economiei SUA ar putea indica mai degraba un deficit de personal în zona consultanței fiscale, pe fondul unui PIB care a crescut cu peste 13% în aceeași perioada (2016-2022).

Pe de alta parte, un raport al Bloomberg Tax Analysis indica faptul ca în SUA „profesiile financiare” au atins un vârf în 2017 și, de atunci, numarul profesioniștilor în domeniu a scazut cu 17% (pâna în 2021), creând un deficit anual de peste 130.000 de locuri de munca pentru contabili și auditori.

Situația nu este mult diferită în Europa. Deși cifrele sunt mai greu de comparat, dat fiind diferențele între țări și reglementari, pare ca și aici numarul contabililor, auditorilor și al consultanților a scazut în ultima decada. PIB-ul însa a crescut în jur de 9% în același timp.

Tabloul este relativ asemanator în România, unde avem trei asociații profesionale sub a caror umbrela se reunesc profesioniștii din domeniul fiscal, audit și contabilitate, respectiv CECCAR, CAFR, CCF. Spre exemplu, potrivit celor mai recente statistici ale Camerei Consultanților Fiscali (CCF) din România, numarul total al membrilor CCF înregistrat în prezent este de 6.526 din care, consultanți fiscali activi 4.192. Analiza evoluției numarului de consultanți arata creșteri ușoare de la an la an, dar și scaderi. Numarul membrilor în 2023 este mai redus față de anul trecut, când erau 6.544. În perioada 2017-2023, avem o ușoară creștere a numarului de experți fiscali, care înseamna cu nici 2% mai multe persoane înrolate în CCF în perioada 2017 - 2023.

Daca privim partea plina a paharului, o creștere e o creștere, oricât de mica. Daca privim realist, complexitatea proceselor economice pe care le traverseaza România în ultimii trei ani și ceea ce se preconizeaza ca va urma în viitorul apropiat ar cere, cel puțin teoretic, un val serios de tineri absolvenți de studii economice care sa se pregateasca și sa intre în zona consultanței fiscale, a auditului și a contabilității. Practic, aceștia ar trebui ajutați sa descopere provocările actuale ale acestei profesii, sa fie îndrumați (mentorați) sa aleaga acest drum. Altfel spus, economiile lumii au crescut, legislația și reglementările s-au înmulțit și s-au complicat și, corespunzator, cererea de servicii profesionale este mai mare. Însa numărul celor care aleg aceasta profesie pare a fi în dezacord cu ceea ce se întâmpla în mediul economic, prin urmare, cererea de profesioniști este mai mare decât oferta.

Cum raspund companiile și piața?

Companiile au fost nevoite sa se adapteze rapid la noile tendințe și sa adopte noile instrumente digitale de lucru, astfel ca au început sa investeasca masiv în servicii online inovatoare, platforme digitale, aplicații, tocmai pentru a avea o raportare mai exacta și mai prompta. Deficitul de personal calificat, și în România și în alte țari, a fost și este un catalizator important al acestei revoluții digitale.

Adoptarea tehnologiei și a instrumentelor digitale este cea care accelereaza schimbarile în economie și în companii, iar pentru ca toate aceste schimbari și adaptari ale modelelor de business sa se întâmple este nevoie de oameni bine pregătiți, și profesional și din punct de vedere al abilităților digitale. Se duce o adevarata batalie pe frontul de recrutare, pentru a-i gasi pe cei mai bine pregătiți, cei mai capabili sa înțeleaga și sa lucreze cu noile tehnologii și instrumente digitale. Prin urmare, se naște firesc întrebarea: cât de atractive sunt profesiunile de consultant fiscal, auditor sau contabil în aceste vremuri și de ce a devenit o problema gasirea acestor oameni?

Sa încercam câteva explicații și poate demontam și unele percepții incorecte.

Profesiunile de consultant fiscal, auditor sau contabil sunt asociate deseori cu rutina, plictiseala și solicitarea extrema și, aparent, și-au cam pierdut stralucirea din urma cu mulți ani. Tânara generație, chiar daca se îndreapta spre universitățile cu profil economic – finanțe, banci, contabilitate – se pare ca nu alege neaparat aceste domenii la absolvire. Potrivit American Institute of Certified Public Accountants (AICPA), numărul de înscrieri în universități în programele de contabilitate – pepinierele viitorilor auditori – este, de asemenea, în scadere continua. De exemplu, în anul 2019, înscrierile au scazut cu 4% față de anul 2016.

Ce se întâmpla, de fapt, cum arata prezentul, dar mai ales viitorul, în contextul digitalizării, al apariției mulțimii de instrumente digitale și soluțiilor bazate pe inteligența artificială? De ce ar fi sau ar deveni acest tip de profesii mai puțin atractive și de ce absolvenții de facultate cauta mai puțin aceasta meserie? Sunt doar câteva dintre îngrijorările breslei, care însa au explicații pertinente ce țin de percepții, aparențe și realități, condimentate cu idei preconcepute.

Cererea de experți contabili este în creștere

În SUA, se anticipeaza ca cererea de contabili și auditori va crește cu 6% până în 2028, iar cererea pentru toate locurile de munca se preconizeaza ca va crește cu 5%, astfel încât nevoia potențiala de Certified Public Accountant (CPA) va fi probabil mai mare decât în cazul altor profesii. De asemenea, The American Institute of CPA (AICPA) monitorizeaza și cererea de viitori contabili și CPA, iar potrivit unui sondaj derulat în rândul companiilor americane, aproape o cincime (18%) dintre firme au spus ca vor avea nevoie de mai mulți CPA în personalul lor în următorii ani.

Concret, în România am vazut, pe alocuri chiar în ritm accelerat, digitalizarea anumitor sectoare din economie – privat și public. Aceasta tendința a schimbat vizibil zona financiara, de audit și contabilitate în care, în mod tradițional, se statea cu foi în față, calculator de masa, cearceafuri de situații plictisitoare, rutina. Au aparut însa din ce în ce mai multe aplicații și instrumente digitale. Inclusiv instituțiile statului

se digitalizeaza din ce în ce mai mult – sa nu uitam nici de inițiativa Ministerul Digitalizarii – într-un viitor apropiat, practic, nicio instituție publica nu va mai avea voie sa ceara hârtii, copii dupa documente și dosare cu șina.

Dezvoltatorii soluțiilor digitale au creat deja o multitudine de instrumente prin care bazele de date sa poata fi nu doar bine și facil administrate, ci chiar în ideea ca aceste date sa fie extrase și interpretate pentru a genera situații și raportari utile instituțiilor și companiilor. Vorbim în acest context despre transformarea profunda și continua a profesiilor de auditor, contabil și consultant fiscal unde, la ora actuala, se pune mai degraba accent pe doua atribute (sau calități): **competențe digitale și cunoașterea în detaliu a legislației românești și internaționale.**

Munca plictisitoare este înlocuita de un soft, corespunzator domeniului respectiv de activitate, care permite „scoaterea robotului din om”. Munca de rutina de altadata se transforma, în acest context, într-o munca mult mai interesanta, de creație chiar, care presupune utilizarea altor abilitați. Este vorba despre **capacitatea de analiza și înțelegere** a statisticilor, a legislației și a unui mediu economic aflat într-o dinamica accelerata, dublata de **competențe digitale.**

Or, teama ca oamenii vor fi înlocuiți de mașini nu s-a adeverit pâna acum, atât în servicii profesionale, cât și alte sectoare. Ba din contra. Concret, în România, am putea spune ca automatizarea și digitalizarea – pârgihiile creșterii productivității - abia daca au ciobit din deficitul forței de munca calificate, departe de a ajunge la un echilibru între cerere și oferta. Inteligența artificiala este abia la început, dar este deja clar ca ea va aduce schimbari și mai profunde în exercitarea acestor profesii.

Tinerii și serviciile profesionale în era digitala

Am putea afirma, fara teama de a greși, ca generațiile noi sunt bine echipate, daca putem spune astfel, din punct de vedere al competențelor digitale (și asta în ciuda carențelor de educație româneasca, pe care le știm prea bine). Este așa-numita generație „nativa digital” și, dincolo de acest aspect, sunt generațiile mai dinamice și mai dispuse sa accepte noi provocari.

Faptul ca prea puțini tineri sunt atrași de aceste profesii în ziua de azi, credem ca se datoreaza unei imagini mai puțin stralucitoare, chiar prafuite, depășite de prezent și neavând un viitor promițator. Nimic mai fals! Asemenea impresii sunt departe de realitate și pot fi ușor contrazise chiar și de o perioada scurta lucrata în domeniu.

Lucrurile sunt destul de simple aici: părțile de rutina ale meseriei de auditor/contabil/consultant fiscal sunt și vor fi și mai mult preluate de tehnologie, iar inovația, analiza, interpretarea și deciziile de business devin atributul principal al profesionistului. Pe deasupra, piața muncii, și la nivel global și cel local, este puternic înclinata în favoarea angajatului – dezechilibrul profund între cerere și oferta nu se va rezolva în curând, ceea ce face aceste profesii și mai atractive acum și în viitorul apropiat.

Parafrazând un motto bine cunoscut, putem spune ca „viitorul profesiei suna bine”!

E nevoie, însa, de un efort concentrat pentru a schimba percepțiile trecutului. Și aici mediul de afaceri, mediul academic și organizațiile profesionale de profil (CECCAR, Camera Auditorilor din România, Camera Consultanților Fiscali) trebuie sa coopereze intens, pentru a da un semnal corect tinerelor generații de absolvenți ai facultăților și liceelor economice privind importanța acestor profesii și rolul lor cheie în viitorul lor și în viitorul economiei României.